

תקציר

הביטוח הלאומי מממן את תשלומי הגמלאות על-ידי גביית דמי ביטוח. מדי שנה 300 אלף איש אינם משלמים את דמי הביטוח הלאומי בזמן, ויוצרים פער חוב שנתי בסכום של 430 מיליוני ₪.

צמצום פער החוב דורש תהליך גבייה מורכב, שבבסיסו מיפוי וניתוח אוכלוסיית החייבים ויכולת איתור חייבים בעייתיים. מחקר זה הינו שלב ראשון בבניית בסיס זה. למחקר שתי מטרות: (1) בחינת ההשפעה של מאפיינים אישיים דמוגרפיים, חברתיים וכלכליים, על הנטייה של מבוטח לאי-תשלום דמי ביטוח לאומי; (2) בניית פרופילים של טיפוסים בעלי נטייה חמורה לאי-תשלום. עד כה מחקרים כאלה נעשו אך ורק על חייבים במס הכנסה.

במחקר נעשה שימוש בשיטות מחקר כמותניות של סטטיסטיקה תיאורית, רגרסיית שרידות ובחינת פרופילים. מחקר זה מבוסס על נתונים מנהליים אשר התקבלו ישירות מהמוסד לביטוח לאומי. בסיס מידע זה כולל מידע פרטני ומקיף אשר מעודכן מדי חודש בחודשו.

ממצאי המחקר מאששים ידע ממחקרים קודמים מתחום אי-תשלום מיסים ודמי ביטוח לאומי, לפיהם ישנם חמישה מאפיינים מרכזיים בעלי השפעה על אי-תשלום – מגדר, גיל, מעמד עבודה, רמת הכנסה ומגור. נוסף לכך, נמצאה השפעה חזקה למאפיין נישואים. הפרופיילינג מצביע על אי-תשלום חמור בקרב מבוטחים שאינם עובדים וללא-הכנסה, בקרב אלה שאינם נשואים ובקרב ציבור ערבי.

למיטב ידיעתנו, זהו מחקר הפרופיילינג הראשון בתחום אי-תשלום דמי ביטוח לאומי בעולם. על בסיסו, רשויות גבייה בארץ ובעולם יוכלו לעצב פעולות גבייה ייעודיות עבור קבוצות חייבים, על-פי מאפייניהן הייחודיים.